

A pécsi püspökvár

Egy komoly történelmi múlttal büszkélkedő város elképzelhetetlen magas várfalak, bástyák és tornyok nélkül, ahová az utókor hősi csatákat képzelhet vitéz várkapitányokkal és megmentőre váró kisasszonyokkal.

A székesegyház előtti téren állva nehéz elképzelnünk, hogy az egykori vár belső udvarában szemlélődünk. Pedig így igaz, Szepessy Ignác szobra helyén 1819-ig a régi erősség felvonóhíddal felszerelt kapuja állt, a mai sétány helyén pedig vizesárok húzódott. A vár múltja a tatárjárásig nyúlik vissza, Batu kán hadainak hírére kezdték el a pécsi polgárok megerősíteni a püspöki székhelyet. Egy ház kemencéjében talált, velőscsontba rejtett kincslelet jelzi, hogyan próbálták menteni az értékeiket az itt élők, sajnos mindhiába. A hevenyészett sáncok ugyanis nem tudták feltartóztatni az ostromlókat, és a székesegyház környéke, köztük a Cella Septichora a lángok martalékává vált. A tatár veszély elmúltával kezdődtek a tervszerű építkezések, egy nagy kiterjedésű falrendszert emeltek, amit árkokkal erősítettek meg.

A 14–15. században gyökeresen átépítették a vár erősítési rendszerét, és egy erős belső várfalat emeltek a 13. századi külső védvonallal mögé. Ekkor épült a palota délnyugati sarkán ma is látható torony, amelyben ma a levéltár üzemel. A többi jelentős gótikus építkezésből mára szinte semmi nem látható, elmosta őket az idő, csupán néhány emlékből lehet következtetni a székesegyháztól délre és északra fekvő mives épületek színvonalára. A középkor legjelentősebb építkezései Ernuszt Zsigmond püspök idején, a Jagelló-korszakban zajlottak. Ekkor épült a fentebb már említett reneszánsz kaputorony, rajta a püspök ma is megtekinthető címerköve, amelyen 1498 szerepel az építkezés évszámaként. Ernuszt utóda, a humanista Szatmári György szintén nagy építető volt, neki köszönhető a püspöki palota ma is látható déli szárnya, amelyben megannyi reneszánsz emlék felfedezhető. Valószínűleg az ő idején kezdődött az akkorra már elavult védművek korszerűsítése. Ezek közül a leg-

maradandóbbnak a vár délnyugati sarkát oltalmazó barbakán bizonyult, amelynek vastag falát kulcslyuk alakú lőrések törik át, tetejét pártázatos gyilokjáró koronázza. A délkeleti sarkot vigyázó párja számos ostromot kiállt, ám a 18. századi építkezések teljesen eltüntették. A barbakántól néhány tucat méterrel északra, egy kisebb méretű íves tornyot emeltek, a hosszú északi várfalat pedig négyszögletes bástyával erősítették meg.

A vár azonban fekvéséből adódóan így is csupán kisebb ostromoktól óvhatta meg a pécsieket, erős tüzéséggel szemben nem nyújthatott védelmet. Így hiába volt Horváth Lukács várkapitány hősiessége a mohácsi csatát követő napokban, 1543-ban a várat kardcsapás nélkül foglalta el Kászim pasa. Az oszmán időkben csak kisebb építkezéseket hajtottak végre a püspöki váron, ám ez elegendő volt, hogy 1664-ben Zrínyi Miklós csapatai ellen megvédje a Jakováli Hasszán pasa vezérelte oszmán csapatokat. A Rákóczi-szabadságharc lezárultával Pécs elvesztette védelmi funkcióját, falait több helyütt áttörték, bástyáit, tornyait lebontották. A püspöki palotát Klimó György pécsi püspök alakította át barokk stílusúvá. Az északi és keleti szárnyra újabb emeletet húztak, míg utóbbi épületrész 1838-1852 között nyerte el neoreneszánsz külsejét.

Ezekben az években kereste fel a várost a világhírű zeneszerző, Liszt Ferenc, akinek Varga Imre keze munkáját dicsérő szobra azt a pillanatot idézi, amikor a palota déli erkélyéről a város polgárait köszöntötte a jeles zeneszerző. A bányászó nyári délutánon jólesik a palota déli szárnya előtt megbújó Barbakán kertben megpihenni, ahol Janus Pannonius szobrára pillantva eltűnődhetünk az idő kérelmetlenségén.

LEJEGYZETTE: DR. VARGA SZABOLCS

FOTÓK: MÜLLER NÁNDOR